

B
9/4/1913

Augusts Dombrowskis.



Biografisks sihmejums

no

J. Kreizberga.



Rigā, 1910.

Drukajis P. Šailis, Jahna eelā Nr. 8 (eepretim Jahna bainizai).

60.

L. V. B.
№ 165.797



Personiba.

Katras tautas foschakà un wehrtigakà manta ir winas ihstàs, raschenàs personibas. Tàs stahdit tautai. preekschà, redsamà weetà, ir jauki un noderigs zilweks, kas usaudsis semà, nokwehpuschà swejneeka buhdà, furà ruhpes weenumehr dsihwojuschas, kam naw bijis eespehjams pat ne weenu paschu seemu skolu apmeklet, un kas tomehr ar sawa pascha spehku ween eezihnijis tahdu stahwofli, ka war tuhkstoscheem lauschu darbinat un teem lihdses, kas tautà ispelnijees zilwekmihletaja goda tituli, tahds zilweks ir muhsu eeweheribas zeenigs, ir wisai interesanta, faisfoscha, bet wisai reta parahdiba Latweeschu tautas peleskajà, weenmuligajà dsihwes flajumà. Tomehr ta nepeeder pee tam, kas us pirmo skateenu apstulbina, waldsina un apbur. U. Dombrowskis naw azu apschibinatajs un apmahnitajs. Pirmais eespaids: pasmags, stuhrains, feburains sawadneeks, zilweks „bes maneereem“, ahrgas etiketes neewehtrotajs, tomehr zaurin zauri originals, kas nepeeder pee dabas „dutschu prezes“. Wina drukno, plezigo augumu, wina sparigi, reljesi isjirstos gihmja pantus un it ihpaschi wina peeri ar ehrglu spahrnu reewu eesihmi un wina dsitàs azis, kas smaidà mirds neissakami mihksti, burwigi, newar tik drihsti aismirft. Tas atgahdina ofolu semsariti.

Kas mahzejis aiskert kahdu D. firds stihzu, tam atflahjas filti wisofchi eekscheji dahrgumi, no kuru burwibas wakà neteekam. Behrna firds, aiskustinoscha, nesawtiga, darbiga zilwekmihlestiba un tadehs labfirdiba, dewiba bes robeschu, bes wajzajuma, kas man par to, bes

gaidam us pateizibu — ir Augusta Dombrowska spilgtakās rakstura eesihmes. Pateesibas un taisnibas mihlestiba, kas bailes nepasihst, un sadursmes, pat wisafakas, winas dehl nebihstas — ir zita wina moraliska temperamenta stipra un preeksch wina pascha daschreis bihstama ihpaschiba. Katra pahrestiba, leekuliba, zilwefa zeenibas neewaschana war to sawilnot, faschutinat lihds dusmam, kas daschbrihd to nowed pee negribetas pahridarischanas, pee netaisneem, weenpusigeem spreedumeem. Mums atklahjas nelokams, spehzigs, ihsts, pirmbuhstigs, straujs raksturs, kas wiltus nepasihst, kas nemahk flanitees augstmanu un mamona preekscha, bet kas ir lehnigs, pasemigs pret semeem, ar behrna firdi pret behrneem, nabageem un gruhdeeneem draugs un pabalsts. Wina firds prot mihlet un dusmot. Tas nepeeder pee teem, kas meerigi war panest neewajumus un fainus, kas dabujis siteenu pa weenu waigu, sneegs otru siteenam. Zif stipra, dsika ir wina mihlestiba, tikpat stiprs ir wina naidis pret katru netaisnibu, pahrestibu un leekulibu. Tam winsch drofchi, nesaudzigi greeksch kruhtis pretim ka naidneekam. Tawa eeteizami winu kaitinat, ja tas dusmas.

U. Dombrowskis ir zaurin zauri sabeedriks gars, kas wisleelako gandarijumu un baudu atron darbiba preeksch sabeedribas. Tas apsinas gaischi zilweziskas kopibas besgaligo wehrtibu. Zihna ar wisadeem tumfcheem spehkeem, kas ahnda un posta zilweku labklahjibu, maita winu dwehfeles un meefas ir wina elements. Bes tas tas tikpat mas war dsihwot, ka siws bes uhdens. Nekahds spehks, isnemot brutalo fisisku waru, to nespehj aiskawet domat, just, strahdat un gahdat preeksch teem humanitates idealeem, kas wina firdi dsiki, dsiki eefakrojufchees, un dod winam neisfihkstoschu, nesalauschamu spehku un sparū. Nepasihstu bes Waldemara otra tik spehzigi iskalta sabeedriska temperamenta, ka U. Dombrowska. Wina alfa un omega, wina Jehowa, wisas firds siltums, prahts, wina besmeega naktis, wina besgala dewiga roka, wifs wina nenokausejamais, elastigais, raschenais darba spehks, wina plaschee lihdselki, wifs, wifs

peeder pirmâ fahrtâ teem, kas tumšibâ maldas un klišt, apbehdinateem un gruhdeeneem, teem, kas twihkšt un ilgojas no tumšas pehž gaišmas.

Dauds kreetnu wihru, kas ari tikaižaur pašča spehku islausufchees zauri nabadšibai pee bagatibas, fawas dšihwes laikâ nezensčas pašči isleetot fawu fweedru augšus tuwafceem par labu, bet gan nowehl testamentos leelas naudas summas daschnedaschadeem, parasteem labdarigeem noluhceem. Tee pašči negrib, waj nemaš spraušt fewim sozjalus labdaribas idealus un tos pehž labakās spehjas un finas realifet, kamehr tee miht fawas šchiras un tautas widū.

Wini apmeerinas ar materielu mantu krahšchanu, eeguhšchanu un wairoschanu. Pee tahdeem Dombrowskis nepeeder. To fairina faista, apgaro pirmâ fahrtâ ainas, fâ isleetot tuwaku labâ eekrahto. Eihdselku guhšchana ir tikai nepeezeeschamis preekšchdarbs, uwertira tai burwigai simfonijai, kahda tam rahdas krahjuma dališchana starp truhžigeem. To fajuhšmina fisiskā darba materielo wehrtibu pahrwehřchana augstakās wehrtibās: estetiskās, tikumiskās, kulturelās.

U. Dombrowskis tais domās, ka selta kweešchu krahjums naw ilgi glabajams flehšs apžirknōs, bet tuhlin sehjams, lai jo drihši raschai seko rascha. Winu fawilno, pazilā, aifrauj ne mantu krahšchana, bet winu isdalischana, leetā lišchana. Kad karstas ašaras schahwetās, un preeka ašaru pehrles mirds, kad alkstoschas mutes spirdsinatās, pliskums segts un truhkums pildits, kad waimanas un schehlabas pahrwehřtuschās peetizibā un pahrtizibā, tad D. azis kwehlo intinsiwakā, apfkaidrotakā aisgrahbtibā tad wina šabee driškā fajuhša pazelas wisaugstaki. Ja wina mantu noliktuwē buhtu daschi debes spihdekti, tas bes masakās kautrešchanās atdotu spošchakās, dahrgakās stahwswaigsnes nabaga školās behrneem, kam naktis truhkšt lampas grahmatas lasišchanai. Behrnibā pats isdsehriš lihds meeku dibinam fuhrafo truhkuma behdu bikeri, tas newar paeet garam zeeschanam, liktena peemešleteem, bes ka ta mihkštā, tramigā širds neeefahpetos un to

ffubinat neskubinatu flufinat, remdinat, dsefet fahpes un flahpes. Tikai weena leeta to ffumdina: neeefpehja lihdfet wifseem teem, fas pee wina lihdfjuhtigäs firfs pee-flawwè. Tas pahrdffihwo fawu tragifmu, kad wina r o f a nefepehji ifpildit wina firfs pawehles. Bet pabalfta mefletaju legions. Gandrihs nepaeet ne deena, fur tas ne fanem daschas wehstules, wairakus luhdfejus pehz pabalfta. Nawa otra fabeedriffka darbineeka latweefchu tautâ, furam tahdâ mehrâ un ar tahdu palahwibu, ufizibu un walffirdibu neskaitams pulks ufizetu fawas raifes un lifftas. Bet fas war iffmelt behdu juhru! Upbalwots ahrfahrtigi maigu firfs juhtibu U. D. newar nenemt wifdfffihwako dalibu fawas apfahrtnes, fawas tautas dfffihwè, winas baltâs un nebaltâs ffundâs.

Labprahtigi, fâ fawalneeks, tas ffahjas to rindâ, kam uf dewums kalpot fabeedribas labâ. Ne pehz kundffibas, pehz kalpibas dfenas wina prahts un firfs. Aristokrata uf dewums un peenahffums: kalpot femakam, wahjakam.

Tikai fchis darbs to zel aristokratâ godâ un titulî. Kas ffiprs, tas lai pabalfta wahjo; kam bariba, tas lai baro iffalkuffchos; kam dfehreens, tas lai dffirdina alkffofchos. Wifleelakais zilweks ir tas, fas wifwairak fpehji fawam tuwakam lihdfet. Ur fawu personigo peemehru, ar fawu preeffchiffimigo darbibu U. D. teef par wifai eewehrojamu fabeedriffku prototipu pedagogu. Mums ir ffarp teem, fas augffffolas, seminarus beiguffchi, laba data wihru, fas fawus fpehffus, fawu brihwo laifu seedo wifpahribas lauffâ, bet ffirgotaju, ruhpfneeku, fabriffantu aprindâs latweefcheem, nawa neweena, fas tahdâ mehrâ, un tahdâ ffilâ seedotu fawu puhlu augffus un ffweedrus fabeedribas darbam, fâ U. D. Pâr fawas fchffiras laudim tas ffahw par wifelu galwu augffafi. Tas ir prototips nahffameem latw. fabeedriffkeem darbineekeem. Tagad wifffch fawâ ffinä weenigais. Tas nedod fabeedribai no fawa leelâ fpehffa pa droffalinai, pa fchffipffnai, tas atdodas wifffs, ar meefu un dwehffeli, ar firfi un prahtu, bef robeschas un bef mehra, bef ffomifchanas, bef jautaschanas, fo teiff manejee, gimene.

Tas nepeeder gimenei ween, tas peeder fabeedribai. Winam lihdfigu jameklè zitu tautu widà: Karnegi, Nobetu, Trejafowu u. z. pulkà. Es nepafihstu aktiwakas dabas un darbigaka sangwinika par U. D.

Tas nefaprot rihta semju tuhlibas, fatalistiskas padewibas. Tas istaro wejelibu un dsihwes preeku, modina un eerosina us dsihwu, raschigu darbibu. Tas newar ar stoisku weenaldfibu, ar filosofisku meeru noluhkotees, kà dsihwes straume rit winam garam, tas newar meerigi noskatitees, ka launums isplehschas un nem fruhmu. Dsihwes launumi uskleeds nomodà wina zihnas sparwina waras stipros instinktus. Bet ne ween zihnitees un farot fauz winu darba dsina; ta muhschigi mudina winu radit, radit, dibinat, zelt, buhwet, stahdit, dehstit, audsinat, kopot, wairot, eerosinat, fajuhsminat, dibinat skolas, fabrikas, beedribas, behrnu dahrsus, smiltajus apdehstit, pahrwehrst tos koschos, seedoschos parkos, faukt laudis us kopdarbibu, us rosibu, raschibu, wairot materielas un tikumigas garigas mantas, iskopt meesu un garu, weenu wahrdu: radit dsihwibu, gaismu un laimi.

To spehj wislabaki, wisweeglaki zilweks, fura domas un darbi faistas zehlà harmonijà. Tas rikojas, tas strahda, iseedams no fawa absolutà dsihwibas un rakstura spehka. Muhsu defadenzes un nerwu paguruma laifos, fur fatrs treschais flimo ar rakstura truhkumu un glehwulibu, dabas skaldischanos, dubultoschanas, gribas wahjibu, fur domas un idejas stahw kà zaur besdibenu schkirtas no darbeem, no winu ispildischanas, tahds weengabala zilweks, kà D. ir atspirdsinoscha parahdiba. Wina ahreja un tikumiga figura atgahdina tehkus un pihlarus, kas isjirsti no Somijas granita blukeem. Wahrds un darbs pee wina weens, fatras leetas fahkums un gals, nesaraustami, kà dwehsele ar meesu weenoti. Wahrds ir darba fahkums un darbs ir wahrda beigums. Dsimst wahrds, jadsimst ari darbam. Tee abi weens otram feko kà perkons jibenam. Seelais Wahzu dsejneeks Gete tahdus nosauz par „Vollmenschen“ (par pilnzilwekeem).

Tahdos zilwekos juhtas, domas weenumehr beedrojas ar atteezigi stipru gribu. Usinis launumu, sflimibu, D. firds fajuhf fajpju dedsinoscho fwehli. Ta ir preeksch wina kara fauzeens, zihnas fajkums. Pee tahdeem Getes zilwekeem—ne Uitsches pahrzilwekeem,—ffaitams U. D. Wina firdi swihlo fwehts, zildinoschs preeks par wifu, kas top, kas rodas, kas aug. Schini preeka meflejams wina discheno darbu, wina nenogurstoschās zensibas un strahdashanas noslehpums. Kas ka D. sawu darbu deht teesā westis un nahwes rihklei tuwinats, tad brihnischki glahbts, tuhlin turpina sawu eesahkto darbu sawa pascha foda weeta, tas ir neuswarams, neapturams, elementars, eljas swaidits, isredsets darbineeks Ta Kunga wihna kalnā. Tahdā wihrā leesmo discheni raschena fajuhsmiba un organiski raditajs spehks, wispehziga tiziba us darba fwehtigumu, us zilwezes progresu, us taisnibas un pateesibas uswaru. D. karsta darba dsina usmekle tufneschus, lai tos pahrwehrstu par seedoscheem dahrseem un jaukeem zilweku mahjokleem, tas usmekle tumsu, lai to pahrwehrstu gaismā.

Strahdashana, darba darischana tam nawa mokas, nawa lahsts, bet neissmeklams preeka awots. Wina dischenā energija ar darbu rotajas ka weseligs behrns. D. parahdas semneeka dabas eespehja zelt un nest leelakās nastas, it ka spehlejotees, isleetojot tikai trihs zeturtdakas no sawa spehka. D. weenojas semneeka spehziba ar swejneeka pahrgalwigo drosmi. Tas ir peesfaitams pee teem latweeschu ruhkeem, kulturas zihnitajeem, kas jau darbā atrod apmeerinajumu, baudu un ispreezu. Pascha spehka apsina atwer winam wisplashakās eespehjamibas. Idejas, sapni, furu pildischana wahjakam spehkam, masak spilgtai fantasijai leekas pasuhdot nahkones tumschās tahlēs, U. D. straujam temperamentam leekas tuhlin pahrweidojami tehlos, eestahdēs, sabeedrifkos likumos un tikumos. No tam tās sadurmes, tee smagee tragiskee mirkli wina dsihwē, kas wina liktenim usspeesch dashbrihd mozeklibas degoschās sihmes. Ismehrit to fajpju besdibeni, furā tahda tiziga, palahwiga, weenteesiga dar-

bineeka dwehsele tad friht, war tifa i lihdsigi radita zilweka daba. Bet wilshanas, aloschanas, wehrmeku ruhktums nefad naw warejis atturet no D. eefahkta darba ispidishanas. Tahds wihrs juht wajadribu apgalwot: eefahkumâ (wispirms) bija darbs, ne wahrds.

U. D. nawa fkaistu wahrdu kalejs, nawa dairunatajs, nawa spredikotajs un fludinatajs; tas ir flufs preekschstrahdneeks, lakonisks preekschgahjejs, drofchs pioneers, jaunu teku mekletajs un kalnâ kahpejs. Par to, ka winam runas mahksla leegta, tas apbalwots ar zitu mahkslas dahwanu. Tam ir spilgta plastiska, buhwetaja fantasija.

Buhwet ir wina kaisliba, waj ehkas, waj wijoles, tas naw no swara. Schij darbiba tas nododas ar aifraujoschu fajuhsimibu, ka ihsts mahkslineeks, ne ka amatneeks. Winsch taifa wijoles un mahjas planus, ka ihsts mahkslineeks dsejoli un glesnu, t. i. ar apgaribu. Jif dsitu mahkslineeka sapraschanu tas eelizis instrumentos, ka wijolu buhwetajs, to mahzès zeenit tifa nahkschàs paaudses. Ka wina, ta ari zitus wihrus ar uniwersalu dsihwes darbibu mehswehl nemahkam pilnigi saprast un peenahzigi zeenit. Dstaka zilweku analise wehl tifa behna autinos. Weenumehr wehl ir smeekliga figura leelruhpeeks, kas sawas fajuhtas isteiz lirika, sawu pasaules usskatu drama; jozigs mums isleekas rakstneeks, mahkslineeks, furu interesè leeltirdsneeziabas plascha poesija, waj kas karo par politiskeem problemeem; dihwains radijums muhsu azis ir politikis, kas dsejo sonates waj sonettes. Ko kahds dara ahrpus galwenâ pelnas awota, puhlim ir diletantisms, nepeedodams diletantisms. Ta doma zaurmehra logika. Us dascha laba originala, pirmihpatneja zilweka, schis amata schaurais, fanatiskais junstes gars dara it ka atbaidoschu eespaidu. Kam wahjaks raksturs, tas padodas apfahrtnes nospeedoscham eedwesumam un saude sawu magna charta, sawas augstaks teesibas, sawu personibas brihwibu. Dombrowska platpleziga individualitate, wina weseligais gars ir pa leelakai dalai uswarejis minetos apfahrtnes eespaidus; bet ka sabee-

dribas aisspreedumi nebuhtu ari wina sparam wilkufchi paschaurus darbibas rinkus, tomehr newaram leegt. Wina architektka dahwanas, wina atradeja dahwanas, wina organisatoriskais talants, wina filosofiskās spekulazijas spehjas palikufchas neisfoptas, wina dabifkee dsejiskee un musikalēe dehsti palikufchi neattihstīti. Dee tam wispirmā kahrtā wainigi muhsu fabeedrifkee apstahkti, kas nefauj attihstīt zilweka spehkus peenahzigā mehrā, neds tos isleetot, ismantot fabeedribas interesem. Bij Dombrowska wezafi kaut jif pahrtikufchi, bij fabeedrifka apfahrtne kaut jif winam labwehligaka, mums buhtu parahdijufchees D. dabas bagatiba un plafchiba dauds wairaf protenzetas un preeksch fabeedribas dauds wairaf augligas un swehtigas. Wifs tas, kas buhtu warejis isplestees jo plafchi, tagad palizis schaurā rinkī. Ur toteef leelafām teesibam war D. teift, ka par wifu, fo tas panahzis, tam japateizas tīfai un weenigi fewim pascham. Buhdams bes skolotaja, bes zeta rahditaja, bes parauga, wina gribas wirseens eefahkumā maf fabeedrifks. Bet ispleschotees wina garigam horizontam, wina darbiba peenem wairaf un wairaf fabeedrifku atflahtu raksturu, aprakstidama weenmehrla- schafus rinkus.

Ka D. sawā zekā alojees, daschreis klupis un wel- tigi isschkeedis sawus spehkus un mantu, daschreis kahwis aistrautees un maldinatees no aisspreedumeem pret idejam un zilwekeem, tas wifs taisniba. Zilweks maldas tīf ilgi, jif winsch zenschas. Un taisni tas drihsaf kluhdas, kas wairaf strahdā un gahdā. Tomehr taisniba paleef, ka zilweks sawā tumshā dfinā apsinas sawu ihsto zeku. To mehš jo spilgti redsam U. D. darbibas attihstibas posmos. Wispirms manams tīfai stīprs subjektiwisms: pazeltees pār fewim lihdsigeem, strahdat wairaf, rihkotees gudraf, eeguht neatfarigu stahwokli, mantot labu flawu, godajumu wahrdu un tamlihdsigas leetas. Ja D. ne- buhtu fnauduse eewehrojama tikumiga individualitate, tad no wina buhtu iskuhnojees zilweks, kahds starp bagat- neekeem, starp teem, kas atrodas uf augstaka fabeedribas trepju kahpscha, ronams wifai beeschi: zilweks, kas juhtas

nelaimigs ja newar spihdet pār ziteem, newar zitus ap-
tumschot, newar rahdit sawas sposchās ihpaschibas, sawu
godibu un pahrakumu. Pat meschons war rahdit eeweh-
rojamu dabas spehku, bet mehs newaresim winā atsihmet
indivīdualitāti tīf ilgi, kamehr winsch dsihwo kustoniskā
nodabā, neattihstijis sawus dabiskos dehstus kuplakā, garigā
dsihwē. Atsiht indivīdualitāti mehs waram tīfai tant
indiwidā, kurā dabas dihgliis isaudsis spehzigakā, raschenā,
garigā dsihwibā. Subjektīwists tīfai tihko peerahdit sawa
pascha „es“ pahrakumu, sawu drofcho, pahrgalwigo spehku.
Indivīdualitate sin, ka ta war sawa pascha dsihwi dai-
linat un raschigi isweidot un zitu dsihwi weizinat, ar pasch-
aisleedsibu nogremdejotees darbos ahrpus sawa „es“
rinka, sabeedribas plaschumos. Indivīdualitate teežas
pehž dabas „apgaroschanas“, pehž dabas pazelschanas
gara sferā; ta ir dabiga „es“, patibas attihstischana un
isdaileščana. Bet ta nawa gala mehrkis. Personibā
mehs to ronam. Kam ta ir? Tam, kas atradis jaunu
patibu, jaunu „es“, jaunu atteezibu pret pasauli; jaunu
dsihwi, jaunu dsinu un tad nododas teem likumeem un
idealeem, kas to isžel no subjektīwās un patīgās sferas
gara pasaulē, augstakā dsihwē, augstaku intreschu atmosferā.

Schis personīgās dsihwes likums isteikts wisgaischakt
Jesus wahrds : „Kas sawu dsihwi atron, tas winu saudēs ;
un kas sawu dsihwi saudēs manis dehl, tas winu atradis.“

D. garigā un tikumigā attihstibā gaischi war no-
manit, ka wina weseligais subjektīwisms pahrwehrschas par
indivīdualitāti un pehdejā isweidojas par personibu, kas
stahjas sabeedriški-tikumisku idealu deenastā un sawu usde-
wumu, sawu mehrki fasneeds zaur mihlestibu, indiwīdualitates
paschpaaugstinaschanu zaur paschaisleedsibu. Paschais-
leegščana nawa saprotama kā atteikščanās no pascha
ihpatnibas, bet ka nodoschanās paschatsihtam tikumibas
idealām. Gruhti un smagi isjihaijees zauri kristigas ti-
zibas simboleem un dogmateem lihds brihwai religijai,
tas sawā dsihwē un darbībā zentin zenschas pildit leelā
dsihwes ahrsta un skolotaja tihro likumu un baušli : is-
pildit dewēju, labdaritaju, mihlestibu. Raksturiski schini sinā

ƙahdas eewehrojamas, dƙifi religiosas ƙundſes wahrđi
par U. D.: „wina galwâ un ſirdi dſihwo Deewa gaisma.“

D. peelihđſinams diſchupei, ƙas lihgodama pa ſmil-
taju un tukneſi, rada ſawâ zelâ, ſewim blaſus ſahlainas,
puƙainas plawas, ſeltainas druwas ar zihruku un laſtigalu
dſeeſmam. Tas ir un buhs neween mihlgrahweeſcheem, bet
wiſâm tâm darbaſauſchu paaudſchu paaudſem, ƙuru ſirdſjuhtu
ſtraume, iſpluhſdama pâr gimenes rinki, aptwer un ap-
auglo, tautas maſas, — gaiſchs, mudinatajs paraugs.



Dsihwes gahjums.

Tur, fur Daugawa fahk zehli un plaschi lihgot pretim Baltijas juhras mahmuftinai, wehl nefafneegufe lepnās Rigas ar winas dunonu un kaufchu trofni, tur Kengeragā fahdā tumschā semā buhdinā, 16. juliija 1845. g. peedfima Juliannai, Jahna Dombrowska laulatai feewai puiseninfch, furam nabaga wezafi dewa leelās Romas waldneeka wahrdu „Augusts“. Tee dewa, fo wareja. Wairaf gresnuma tee nespehja winam doi. Pee wina fchuhputa allaschin stahwejuschas bahlās, nepatihkamās weefchnas — Ruhpes. Daschs labs grafis, furu tehws nopelnija, beeschi nepahrwehrtas wis maisē, bet alkoholā aifripoja frodsinā un fchenki. Tadehl mafajam Augustinam bija jafreen pat bahrgā seemas laikā plifām fahjinam, neween pa fehtu un pagalmu, bet pat werstis tahlu, beeschi ween ar tuffchu wehderu. Wehl tif fihzinam, fa tiffko galwa fneedsas pār plihti, tam japalihdi ehdeens uswahrit, fhagari fajirst, jaapfopj, jafchuhpo mafakee brahli un mahfas. Jaeet ari tehvam lihds swejot, un wai! ja tam ar ihfajām, neweiflajām rokelem neweizas tihflu palaišt un iswilft pehz tehwa, alkohola fatramditā prahta, — tad fiteeni un gruhdeeni. Tehws, nedsehris, lahga zilweks, dewigu roku, kam „rublis fchurpu turpu“ nefo dauds nenofihmē. Bet par to feewai un behrneem jamitinas deen no deenas, gadu pehz gada ar leesako fikiti. Ta Augustinam beidsot tif gauschi atreehjas, fa tas wehl tagad newar apspeest pretigas juhtas fikiti eeraugot. Puisitis usluhko fā retu gahrđumu, kad tas kartupeli war drufzitin peelift

pa tauku pileenina us schkihwa. Bet bassahja sehns, par spihiti ahrfahrtejam truhkumam, salam, siteeneem, gruhtram darbam, attihstas, Daugawas mahmulinas dshiwäs dwa-schas spirdsinat, winas witnu aijats un schuhpots, par wingru, stingru, azigu, ismanigu senki. Skolu apmeklet neatklauj tehwa kabata un mahjas behdigee apstahkli. Zif dauds sehnam naw bijis jazeesch no tehwa untumeem, tif mahtes laipniba un mihlestiba schahwejuse dauds afaru, lehjuse dauds eljes juhtiga sehna firdsbruhzës. Tomehr to wehrmelu ruhktumu, kas nogulees paschâ firds dibenâ no tehwa pahrestibam, naw warejis isnihzinat pat garâ laika eespais. Mahte bija ari sehna pirmâ un pehdejâ skolotaja; bet pate skolotaja nemahzeja rakstit, tapat kâ tehws. Tadeht wina mahzija Augustam to, fo pate prata: grahmatu lasit. Zitas skolas gudribas deh-linsch mahzijeas pats us sawu roku, ahrpus skolas. Tâ winsch eemahzijeas rakstit, tâ rehkinat, tâ walodas un zitas labas un wajadfigas leetas. D s i h w e bijuse Augustam gan wisai bahrga, bet ari wisai sapratiga leela skolotaja. Protams, ja sehns nebuhtu no wezakeem, it ihpaschi no gudräs, tikuschäs mahtes fanehmis stiprus, swehtigus sekmgus dehtus, dshiwes daschbrihd schaubiga, kaitiga skola nebuhtu wiru padarijuse par to, kas tagad Augusts Dombrowskis ir.

Apstahkli tehwa namâ bija tif spaidigi, ka Augustinam wajadseja, meesäs wehl neattihstitam, meklet gruhtru, smagu darbu, lai nopehnitu fewim deenischku maiji. Bet puika atstahj tehwa buhdu bes afaram, — täs bija taisni tur bagati biuschas — un eesahf pelnitees kâ strahdneeks us Daugawas. Zif neeziga ari nawa pelna, tomehr ta dod eespehju kaut zif labaki paehst, un sehns fajuh dshiw ahrpus mahjas kâ brihwibu, kâ atpestischanu. Pehz kahda laika to peenem mahzibâ un darbâ radineeks Jehkabs Dombrowskis sawâ fokâ sahgetawâ, pasihstamäs Katrinas D. wihrs. Pee ta sehnam drihfi klahjäs itin brangi, lai gan lonite deesgan plahna. Tas noteek tadeht, ka funks pamana Augusta wehrigo azi, isweizibu un at-tapibu wisäs leetäs un weetäs. Lai gan mahzeklis wehl

wisai jauns, to drihši ween eezel par zitu lauschu waditaju un suhta to wisur tur, fur wajadsiga ustiziba, isweiziba un sapratiba. Ja maschina neeet, Augustam tā jafataisa, ja pee plosseem kas fareschgijeos, Augustam tas jaatreschgi un masajam Augustam nekad padoma netruhft. Pehz kahda laika Jehkabs D. to sahft suhtit meschus eepirkt un pamasam ustiz jaunajam zilwekam wisfareschgitakos usdewumus, jo tas pasihst sehna reto godu un taisnibas prahtu un ahrfahrtejas gara dahwanas. Satifme starp winu un onkuli nodibinas wislabaka. Ne tā ar wina seewu Katrinu, furu Augusts newar zeenit deht winas netaisnas istureschanos pret wihru un winu paschu. Katrinas tihschu usbrukumu speests, Augusts atstahj onkula weikalu pehz 25 gadu ilgu deenesta. Materielus mantas tas naw warejis eekraht pee onkula, bet toteef bagatu puhru sinaschanu, peedsihwojumu, panehmeenu, kehreenu foku weikalā. Tadeht, Augusts, atzerotees sawus mahzibas gadus pee Jehkaba Dombrowska, zij gruhti tee ari naw bijuschi, newar bes pateizibas asaram eeminetees sawa onkula Jehkaba, furu mahjas un gimenes behdigee apstahkli noweduschu pee schuhpibas un ahtra gala. Augusts tehlo Jehkabu D. ka labwehligu un apkehrigu wihru, un stingri usstahjas pret Katrinas D. zildinaschanu un winas wihra nosahkoschanu. 24. gadus wezs, Augusts D. apprez sawa kaimina (Kengeraga) Kaspara Kronberga meitu Karolini Elisabeti. Kaspara Kr. bija masas gruntinas ihpaschneeks. Pehz kashsam jaunais wihrs dsihwo seewas tehwa pajumte: weena mahjas gala seewas wezaki, otra jaunais pahris. Tur tas pawada ap 3 gadeem. Tad tee aiseet dsihwot pee Jehkaba Dombrowska, kahda masa nameli no diwam istabam. Pehz 5 gadeem tee atstahj ari scho mitekli un nometas us dsihwi Kozu salas eela, fur D. eeguhst par ihpaschumu ar prahwu mahju, tikai paschu wajadsibam.

Atwadijees no sawa meistara un skolotaja, Augusts nemekle deenestu zita weikalā, bet mehgina nostahtees us pascha kahjam. Tas juht, ka nestreipulos un nekritis. Drihši tam gadas peedahwajums patstahwigi laist partiju

plostu zaur tilteem us Mihilgrahwi. Tas bija wina mahkflas un isweizibas ihsts gawilu brauzeens. Slaidi un lepni lihgo wina plosti pa Daugawu us to weetu, kas toreis bija tikai smilšchu tukšnesis.

Brauzeens isdodas laimigi un waditajs šanem pirmo kuplo algu par sawu darbu. Tu winam preeks tahlaf zihnitees un strahdat, jo ira wehrts. Ne naudas deht, bet tās brijwibas un to wehrtibu deht, kuras war par naudu eeguht. Utlifs laifs mahzitees un prahtot, buhs lihdsekli grahmatas eegahdatees u. t. t. Augusts saht buhwet plaschkotus, wed us teem fokus kugu lahdeschanai. 1884. gadā tas usbuhwē twaifoni wilzeju „Parat“. Winam laimiga roka, wifs winam padodas un schiras, ko tas ari neesahktu. Pa labai dalai winam palihds lauschu ustiziba un pasahwiba us winu. Isweens ar winu sateekotees, sajuht, ka tas war pilnigi ustizetees jaunajam zilwekam. Par winu isplatas tas usfkats, ka wina dotais wahrds un solijums un stipraks par wiseem raksteem, apleezinateem paraksteem un sehgeleem, ka wina taisnibas un patestibas mihlestiba ir nefatrinama.

Eskrahjis masuminu, Augusts 1887. gadā eerihko Wez-Mihilgrahwi sahu sudmalas kopā ar Aleksandru Wanagu, Sch. Beieri un Karli Sihliti. Israhdas, ka kompanjoni newar lahgā satikt. Diwi no mineteem aiseet, paleef Sihlits.

Zaur nenogurstoschu ruhpiibu, ismanibu un neatlaidibu Augusta D. weikals saht drihji plaukt un augt jo gadu jo wairak plaschumā un dischenumā. Bet weikals ka tahds, jif inteligenzes tas ari neprasitu, newar pilnigi apmeerinat jauno zensoni. Tas wiseem spehkeem dsihtin dsenas papildinat, padsilinat sawas sinaschanas un walodu praschanu zaur paschmahzischanos. Winu interese wisi zilwezes swarigakee problemi, it ihpaschi tajā laikā religiosee problemi. Tas neapmeerinas ween ar bihbeles studiju un religiosa satura grahmatam, tas usmeklē herrnhuteeschus, tos mahzitajus, kas ar saweem spredikeem to faistijuschi un pahrrunā ar teem fareschgitos religijas problemus. Wifur pee D. manama dsihschanās tikt pee

leetu fodola, istirsat jautajumu lihds wina dsilakai safnei. Wehl Koku salas eelâ dsihwodams (ap 1880. g.) D. juht dsinu un preeku taifit wijoles. Schim darbam tas kâ radits, tadehl ka tas apweltits ar ihpaschi smalku dsirdi. Tadehl wina puhlem ronas sekmes. Tas jauno buhwetaju speestin speesch darbu turpinat un dsihtees pehz weenmehrl leelakas pilnibas. Esahkumâ tas weens pats isdara wifus darbus pee wijolu isgatawofchanas, wehlfat tas peenem amatneekus, kas ispilda rupjo darbu, atstahdami pascham meistaram to daku, kas prasa ihstas, leelas mahkflas. Wijolu buhwefchanu D. tã eemihlejis, kâ tai seedo dauds no sawa brihwã laika lihds scho baltu deen'. Nawa winam truhjis atsinibas gan iststahdês gan no wijolu wirtuoseem, peem. no pasaulflawenã Wilhelmi, no Antona Rubinsteina, Galkina un d. z., tomehr plaschãs masãs D. wijoles wehl, deemschehl, naw isplahitijuschãs, tadehl, D. nefa nedara, lai wina pateesi loti eewehrojamee instrumenti tiktu pasihstama. Tikai wina wezakais dehls wijolu wirtuofs Augusts leeto konzertos tehwa darinatãs wijoles. Bet nahks laiks, kur par D. wijolem maffãs leelas sumas.

Sastrahdajis ar Sihlit fgu daschus gadus, D. nolem fabeedribu ar winu atzelt, un sadodas kopã ar Plahf fungu, ar furu wehl schimbrihscham strahdã kopã labã fatizibã un ar kuplãm sekmem. Tagad D. weikalã apgrosijumi sneedsas miljonos. Jau dsihwojot Koku salas eelã D. sahst peedalitees fabeedrifkos darbos un no 1888. gada sahstot nem dsihwu dalibu Rigas Satweefchu Beedribas rihzibã un gahdibã, ilgu laiku kã kahrtibas komisijas preekschneeks. Modsihwojis Koku salas eelã ap. 20 gadu, D. pahris lihds ar behrneem: trim dehleem un weenu meitu, pahrweetojas us koscho Agenskalnu, Besdeligu eelã, kur bija eeguhts paleels gruntsgabals ar namu. D. namu paleelina, pee-buhwẽ ihpaschu musikas sahli, un eetaisa jauku dahrsu, kas sneedsas lihds Sundi. Dahrsã tas usbuhwẽ ihpaschu mahju wijolu usglabaschanai un ihpaschu darbnizu wijolu amatneekem, kas tur strahdã augu gadu. Tagad jau

gatawas ap 1200 wijoles, pee furu techniskās pilnības neapnikušchi strahdā firmas wihrs wehl schobrihd.

Japeemin, ka D. izgudrojis daiktu, kas leelā mehrā atweeglina wijoku ņenu pakahpenisko plahnumu un beesuma isstrahdaschanu. Wispahri waram teikt, ka D. wišos tajos arodos, furus tas peefopj, ir pratis radit techniskus atweeglinajumus no eewehrojamas praktiskās wehrtības. Tikai tas weenmehr aismiršis gahdat par patentu isgahdaschanu, ko ziti, masaf laimigi atradeji, nekad neaismiršt.

No ta laika (1897 g.), kamehr D. dšihwo Agenskálnā wina namam nekad naw truhzis weesu no wišadām kahrtam, bet ihpašchi no mahkslineeku aprindam. Nesinu Rigā otras familijas, kura tahdā mehrā prastu šaistit pee ņewis ikkatru, kas reis baudijis winas neaprobeshoto weesmihibu, kā D. gimene. Turp wilina weenmehr firsnigi laipnās nama mahtes ruhpiņa un gahdiba par mirstīgās dašas špirdsinaschanu, gan nama tehwa interesantā personiba, wina neleekufotā firsniba, kodolīgās originelās ņarunas un nostahsti, gan wežafā dehla Augusta un meitas Katarinas musikalē preekšnesumi, un it ihpašchi tās brihwais, omulīgais gars, kas neleek wehribu uš stihwām, stehkeletām weesibu formam. Tadeht ikweens juhtas labi un omuligi D. namā.

Weesi mehds eerastees jo kupa škaitā, kad tehwa mahjās pahrnahk meita, prof. Jaunkalnīn kdsē, kas dšihwo Peterburgā, un wežafais dehls, pašihstamais wijoku wirtuofs Augusts D.

Jaunkalnīn kdsē ir ihstā tehwa meita, kuras dewigā roka un šiltā širds pašihstama gan Peterburgā, gan Rigā. Tagad wiši trihs dehli, starp teem ari minetais wirtuofs, strahdā tehwa fabrikā. Widejais no teem, tirdsneeziški praktisejis Anglijas un Belgijas tirdsneežības namos, jaunafais ir weenigi tehwa skolens. Tikpat Augusts D. kā wina laulatā draudsene, neškatotees uš gadu nastu, ir palikuschi tee pašchi firsnigee, weenkahrschee zilweki, kas lepniņas un augstprahtibas nepašihst, kas ar weenadu laipnibu ņanem nabaga rokpelni, kā slaweno profesoru, leelkapitalistu waj muišchneeku. Iščkir tikai personigā wehrtibu.

Augusts, D. jau no ta laika, kur wareja kapeiku
atlizinat, ir gandrihs wifu pahrafumu isleetojis labdaribai.
Tas preekopj to tahdâ mehrâ, ka tas no tautas, no wis-
pahribas ispelnijees goda nosaufumu „3 ilwezes
draugs“, filantrops. D. nawa truhzis atfinas.
Daudsas adreses, pateizibas raksti, fajuhfminatu flawas
dsejoku bagatais krahjums leezina par tam juhtam, kas
modinatas zaur wina neaprobeshoto dsihshanos: palihdset
truhzigeem un apbehdinateem. Tomehr ari eenaidneeku
tam naw truhzis, nihnu, launu eenaidneeku, kâ katrai
eewehrojamai personibai. U. D. ir ihstafais self-made
man's, wihrs, kam par sawu augsto fabeedrisfo un faim-
neezisfo stahwofli japateizas tikai pascha spehkeem ween.
Wina zelsch no tumshas wahrzu eelejas us augshu, kalnâ
bijis ehrlshkains un dadschains. Un kad wihsch bija fa-
fneedsis faules apwisoto kalna wirsotni, tad wina firmo
galwu fehra peepeshs schaufmigs sibena treezeens, kas
wareja pehshchni noteigt straujâ kalnâ kahpeja gaitu.
Nekahds brihnums, sibens weenmehr meklè augstafas
weetas. Lai gan treezeens bija breefmigs, tomehr no-
ruhditais, besbailigais zelineeks — pioneers, pehz ihshas
atpuhtas, foto tahlaf un tahlaf, augstaf un augstaf bes
baiku, bes rimas pa to tefu, furu tam lizis eet wina dsih-
wais Deews.



Darbi.

I. Darbiba Rigas Latweeschu Beedribā.

Darbs pahrspēj wišu. Šo teikumu, kuru D. eerakstījis wina zeltās progimnāzijas ehkas frontē, tas pahrwehrtis pateesibā ar ņaveem darbeem tuwaku labā. Jau no masotnes šhis asorisms bijis wina waditaja swaigsne raischu pilnā jaunibas tumšā. Tas apgaismojis wina neemihās tekas ar zeribas stareem un stiprinājis winau tizibu, zihnotees ar dšihwes daschnedaschadeem fawekleem. Buhdams zaurin zauri ņabeedriks gars D., tisso wareja uselpot no ņawa aroda darbeem, ņahka pee-dalitees pee Rigas Latweeschu Beedribas zenteeneem. Drihti ween to eezel par ņahrtibas komiņijas preekschneeku. Šo amatu tas ispildijis preekschsihmigi ilgus gadus. No ņcheem laiņeem daudseem buhs palikuņi atminā wina wadibā ņarihkotee isbraukumi ņaumos, it ihpaschi us Katlakalnu pee Merketa ņapa, us Doli, un reis us Wez-Uhki, kuru dauds gadus atpaņat D. bija atņinis par apgabalu, ņas wiņai noderetu ņā peldu un atpuhtas weeta wasarā. Toreis wiņsch ispelnijs tikai usbrukumus par isbraukumu us tureeni; tagad Wez-Uhki ir jau daudņam wasarnizam puņchkota atpuhtas weeta. Isbraukumus ņarihkojot D. upureja neween ņawu darba ņpehku, bet ari dauds materi-jelu lihdsjektu, lai tih wiņ isdotos jo koschi un daiņi. R. E. Beedriba isteikuse D. par wina nesawtigeem puh-lineem un darbeem winas labā ņawu atņinibu.

II. ņabrikas ņkola.

Ur laiņu darbiba R. E. B. ņahrtibas komiņijā D. teek par ņchauru un neezigu, un tas wehriņch ņawas azis us ņmilņchu tukņnesi — Muhlgrahwi, kur darbojas wina ņab-rika: koku ņahgetawa. Tur ir ap 300 strahdneeku.

Teem winsch palihds uszelt mahjas, aisdodot us nomakku foka materialu. Daudsi no wina strahdneekem tahdâ fahrtâ tikuschî par foschu mahju ihpaschneekem. Tomehr D. newar nepamanit, kâ nepeeteef zilwekeem dot darbu un peknu, ka jagahda ari par wina garigo un tikumigo lablahjibu. Wina fabrikas strahdneeki, atmahfuschî us Mihilgrahwi no daschadeem Widsemes un Kursemes pagasteem, fur winu behrni, turpat dsihwodami, buhtu baidijuschî teesibu apmeklet trihs seemas pagasta ffolu par brihwu. Turpretim usturedamees Mihilgrawi, winu behrni pa leelakai datai palika gan bes mahjas mahzibas, gan bes ffolas, jo weetejâ tautskola, Mihilgrawim ahtri peeaugot, bija pahrpildita. Turklaht eenahzejeem bija wehl japeemakfâ 10—12 rublu ffolas naudas gadâ. Nowehrodams scho truhkumu, D. sper tuhlin solus winu nowehrschanai. Tas uszet, netahtu no fabrikas, smiltschu kalnâ pee mescha malas staltu jo staltu ffolas namu no diweem stahweem. Skolu winsch bagatigi apgahdâ ar wiseem jaunlaiku mahzibas lihdsleekem. Dabujis wjadsigo atkauju, D. atwer dezembra m. 1900. gadâ diwflafeju pirmmahzibas ffolu (ar 4 gadeju kursu), furâ wina fabrikas strahdneeku behrni dabû mahzibu par brihwu. To paschu teesibu bauda ari bahru behrni un masturigu wezaku behrni, (ap 10—15 proz.) kas nawa D. strahdneeki. Skolâ fahkumâ strahdâ weens ffolotajs, Mikelis Lamberta fgs; wehlaß, ffolenu fflaitam peeaugot peenem otu un trescho ffolotaju, un jaunkundsi, kas pasneeds rokdarbu stundas meitenem. Bes tam pareistizigeem behrneem pasneeds tijibas mahzibas ihpaschs ffolotajs. Pehdeja gadâ ffolu apmekleja 150 ffolneeku (70 sehnu un 80 meitenu). Skolas ustureschana tagad ismakfâ katru gadu ap 2500 rublu, neerehkinot ffolotaju dsihwoklus, apkurinaschanu un apgaismoschanu. Skolu apmeklejuschi pawisam ap 600 behrnu, kas wisi baidijuschî mahzibu par brihwu.

III. Behrundahris.

Dats isbaudijis ruhktin ruhktu behrnibu, U. D. zentin zenschas wispirnâ fahrtâ radit behrneem tahdus

apstaklus, kas atļauj wiskoschaft un brihwaki attihstitees behrnu dabas dotām spehjam un spehkeem. Tadeht tas, tikko roziba atļauj, atwer pirmmahzibas skolu bahri-neem un masturigeem. Bet drihsti tas pahrlleezinas, ka ar to wehl nawa deesgan. Kur lai paleef tee behrni, kuru wezaki aiseet pa deenu darbâ? Teem jaflihst bes usraudsiibas, bes mahzibas pa lauku, pa eelu, kas kâ sinams, loti slihta audsinataja. Tadeht U. D. nolem, pee pirmmahzibas skolas nama atwehrt ari behrnu da h r s u. 1900. g a d a d e z e m b r a m. peenem pirmos behrnus, ap 70 skaitâ. Preekschroziba ir D. fabrikas strahdneeku behrneem; bet ja telpas atļauj, usnem ari bahrinus un tos, kureem truhst tehws waj mahte. Kâ behrnu dahrsneezes fahf ar sekmem strahdat pascha D. meita Katrina D. un Marta Rink jfdse. Pehdeja palikuse behrnu dahrsam ustiziga lihds scho baltu deen', neluhkojotees us daschnedaschadâm likstam un wehtram. Pehz pusgada aiseet Katrina D. jfdse, apprezejuses ar tagadejo Stigliza mahkslas eestahdes inspektoru Jaunkalnin kgu. Lihds 1904. g. strahdâ weena pate Rink jfdse. Kad behrnu skaitis peeaudsis lihds 125, peenem otru behrnu dahrsneezi un no ta laika lihds 1906. g. weenmehr darbojuschas 2 skolotajas. Tanî laikâ leelakee behrni lasija, rehkinaja, masee isschuwa, bakstija, pina, lozija, sihmeja. Pusdeenâ behrni ghja mahjâ. $\frac{1}{2}$ eestahkas atkal nodarbošanas lihds pulksten 3 pehz pusdeenas. No 1904. g. fahkot behrni dabon filtu pusdeenu par 2 kapeikam, kas masturigeem teef atlaistas. Tanî paschâ gadâ eerihko behrneem da h r s u, kurâ katram behrnam jakopj sawa dobite.

Wehtras gadâ, 1906. g. mahzibu pahrtreiz lihds augusta m. 1908. g. Scho starpbrihdi isleeto wisai leetderigi behrnu dahrsa waditaja Marta Rink jfdse, kas us D. rehkina aisbrauz us Berlini, kur sawas sinaschanas padsilina un paplaschina pasaules pasihstamajâ eestahdê. „Pestalozzi-Frebelâ mahjâ“ (Pestalozzi-Fröbel-Haus). No 1908. g. augusta fahkot behrnu dahrsâ pasneeds mahzibas, pehz wisur atsihtâ ahrseemes parauga, tichetras behrnu dahrsneezes, to starpâ mineta M. Rink jfdse kâ waditaja.

Behrni eedaliti 4 grupâs; katrai grupai fawa klase jawâ ihpashâ krahfâ (pat istabas peederumi tanî paschâ krahfâ). Masee t. i. behrni no $3\frac{1}{2}$ —5 gadu wezi eenem rofâ i st a b u, furâ nedrihkt buht wairaf par 20 behrneem. Istabâ pee seenas semi pafahrtas weenfahrtas, behrnu sapraschanai peemehrotas glesnas, tad rotaku leetinas, leku istaba u. 3. Klasi puschto pukës gan us loga, gan us galda. Behrneem no 6—7 gadu wezeem peeder s i l â i s t a b a. Schini, täpat kâ rosâ istabâ, ronamas rotaku leetinas, glesnas, pukës.

D s e l t e n â i s t a b a peeder behrneem no 7—8 gadu wezeem. Te jau eeraugam bes rotaku leetam ari bilshu grahmatas. Zeturta klase: s a k â k l a s e i r pirmmahzibas klase. Behrni mehds eerastees behrnu dahrfâ deefgan agri, jau preefsch plkt. 7 no rihta, it ihpashchi tee, furu mahtes darbâ aishgahjuschas. Pulksten 9 atskan pirmais swans, kas aizina behrninus skolas leelajâ sahlê us kopigu deewluhgshanu. Pehz dseefminas nodseedaschanas behrni pa grupâm, kâ nahkuschchi, tâ aiseet sawâs klases. Diwâs augstakâs klases: sakajâ un dseltenajâ drihji atskan skala lasishana; silajâ klase mahzas skanas isrunat un wispehdejâ: rosâ klase schuj, sihmê, buhwê. Pulksten 10 behrni dabu brokasti (fruhji ausu putras un 1 fringeli). Pehz tam leelakee behrni rehkina, sihmê, wingro, mahzas deewwahrdu. Pulksten 11 wiseem behrneem janahk sahlê m a r f c h e e r e t pehz musikas waj eet rotakâs. 5 minutes preefsch pulksten 12 sahk isdalit behrneem pusdeenu. Katrs behrns dabu supi un maisi, zif grib. Seelakee behrni dabu stiprakus ehdeenus, masee wairaf peena ehdeenus. Pehz maltites un galda luhgshanas behrni nahk sahlê un tur pawada laifu, kâ paschi wehlas, lihds pulksten 1. Masee noleekas gulet us salmu maisineem ihpashâ istabâ. Kad traufi no behrneem nomasgati, klase isslauzita un iswehdinata, eefahkas pulksten 1 atkal darbi. Seelakee behrni nodarbojas ar frebelu darbeem, peem. pin, schuj, loza, krahso, issahge un t. t.; masee dara to paschu, wismasee wer krelles, mahzas dseefminas u. t. t. Pulksten 2 darbi beidsas; leelee mahzas dseedat, eet rotakâs lihds $\frac{1}{23}$. Tad, pehz kopejas luhgshanas, wisi behrni dodas mahjâs.

Tad, pehz kopejas luhgshanas, wisi behrni dodas mahjâs.

Behrni teef radinati pee fahrtibas, tihribas, spod-ribas un glihtuma, it fewiſchſi pee darba. Behrneem paſcheem jaeenes ſwaigs uhdens karafê, jatihra dſeramâ glahſe, jamaſgâ brofaſta dehlifchi, jaſlauka iſtaba, jabaro ſiwis akwarijâ, jatihra lampas, janoflauka putekſi, jamaſgâ pukes, ſawas kabatdrahninas, jaſchkipelê ſeemâ ſneegs. Daſchreis leelakee behrni wahra preeſch maſakeem ſawâ kehſi ihpaſchu ehdeenu.

Tagad behrnu-dahrſam peeder 2 dahrſi, weens preeſch maſeem behrneem, fur katram tifai ſawa dobite; otrs, leelaks, fur katram behrnam peeder weens augku foks, 2 ogu kruhmi un gabaliſch ſemes, furu tas war apſtrahdat pehz ſawas patikas. Sehklas dabu no behrnu-dahrſa par welti.

Behrni maſfâ tifai par brofaſti un puſdeenu kopâ 3 kapeikas (truhzigeem ari tâs naw jamaſſâ); wiſſ zits par brihwu. Pee ſeemas ſwehtku eglites katrs behrninſch ſanem maiſinu ar ſaldumeem un kahdu maſu dahwaninu. Maja mehneſi behrni ar fugi iſbrauz ſakumos. Behrnu dahrſa uſtureſhana iſmaſſâ gada laiſâ ap 2500 rubſeem.

Tagadejâ weidâ U. D. behrnu dahrſs ir preeſch-ſihmigi eerihfots un teef teizami wadits no M. Rink jêſes. Uefahds brihnums, ka no tuweenes un tahleenes eeronas weeſi, noſkatitees un noſklaufitees, ka paſneeds mahzibas D. behrnu dahrſâ. Ur ſchis eeſtahdes dibinaſchanu un uſtureſchanu D. iſpelnijees behrnu drauga goda tituli.

IV. „Seemelſlahſma“.

Upgahdajis Wez-Mihlgrahwja jaunajai paaudſei ſkolu un behrnu dahrſu, U. D. ſahſ domat par weetinu, fur war leetderigi laiſu pawadit, ſmeltees ſinaſchanas ari peeauguſchee. 1902. gadâ nodibinas „Mihlgrahwja Sa-draudſigâ Beedriba“, kuras lozekſi pa labai dalai D. paſcha fabrikas ſtrahdneeki. D. eeſtahjâs beedribâ un nem tanî wiſdſihwako dalibu. Nowehrojis, kahdu ſchauſmigu poſtu padara alkohols Mihlgraweeſcheem, furu ſtarpâ ir labi dauds fabriku un kugu ſtrahdneeku, D.

peeteiz karu breefmonim alkoholam. Sadraudīgās beedribas ģenerāļapulcē 1903 g. tas leef preekščā pahrwehst beedribu par atturibas beedribu sem nofaukuma: „Besalkohola beedriba Seemeblahsma“. Turklaht D. pašino, ka sinami labwehki, kas newehlas atklaht sawus wahrdus, seedo projektetai beedribai naudā un materialos lihds 10,000 rubfus; bes tam tee apsolas eeguht grunti beedribas nama zelschanai un parka eerihkoschanai. Sapulze peenem D. preekščlifumu un jau tanī pašchā gadā stahjas pee beedribas mahjas zelschanas, kas ismaksā ap 100,000 rubfu. Namu eefwehti 15. augustā 1904. g. peedalotees milsu lauschu baram. Tahda krahschna leetderigi eerihkota nama nebija neweenai zitai latweeschu beedribai. Tanī bija leela sahle ar wišai praktiski eerihkotu skatuwi. Sahlē wareja eetilpt lihds 2000 zilweku. Bes tam bija bumbotawa, wairak biljardu istabas, plaschas bufetes telpas ar leelu kehki, lasamās istabas, šapulšču un daschadu mahzibas kursu istabas u. t. t. Skatuwe bija apgahdata ar loti koschām dekoracijam, biblioteku ar eewehrojamu grahmatu krahjumu, wišas istabas ar wehrtīgām mehbelem. Beedribas namā eefahkas jauka, rošiga dsihwe. Preekščlasijumi, teatra israhdes, konzerti peewelk milsiģu apmekletaju skaitu, kas peeron pee preekščsihmigas ispreezes bes alkohola, jo bufetē war dabut tikai besalkohola dschreenus. Wez-Mihlgrawi sahk manami eet pretim atturibai. Bet alkohola draugi un weikalneeki nesnausch. Tee islaisch wiswisadas melu walodas, intrigē, kā spēhdami pret U. D. un wina, „Seemeblahsmu“. Uekahds brihnums. Alkohola partija mana, ka sahk beigtees winas selta laiki. Kad 1905. gadā eefahkās ne-meera un dumpja laikmets, Mihlgrawi sem „Seemeblahsmas“ eespaيدا walda kahrtiba un meers. Wisaugstakā manifeste deenā, t. i. 17. oktobrī 1905. g. „Seemeblahsmas“ foris notur mehginajumu. Kahds no forā dalibneekem nolasa manifestu un foris pehz tam juhsnigi nodseed walsts himni. No oktobra sahkas mihtinu laikmets. Uri Mihlgrawi parahdas agitatori. U. D. kā beedribas preekščneeks nekauj mihtinus noturet bes aprinka preekšč-

neefa atkaujas. D. dod pawehli aifflehgt durwis. Tomehr mihtinu farihtotaji ar waru eelauschas beedribas telpās, kà wifur zitur. Tomehr tikai „Seemelblahsmai“ schis apstaklis atnes postu. 21. janwarī 1906. g. parahdas sōda ešpedizija, kas nodedsina namu ar wifu bagato inwentaru, un tikko nenoschauj paschu A. D.

Naidneeki negehli bija D. aprunajuschi un apmelojuschi. Iswirtuki, melnee nekreetneki kahdu laizinu wareja gawilet. A. D. aibrauzga us ahrsemem wesełotees un „Seemelblahsmaš“ šwehtigā darbiba aprima. Tomehr tee bija alojuschees. Dombrowška gars atdsihwojas beedribas beedros un jau 1906. g. dezembra m. generalšapulze nolem turpinat šawu darbibu.

D. pahrnahk un ar jaunu sparū šahk pulzet ap fewi wifus šahribas un atturibas draugus.

Pateizotees D. gahdibai beedriba teek jau 1907. gadā rudentī pee pagaidu nama, pee pawiljona ar masu šfatuwi ar šahli preešk 700 personam un bufetes telpam. Šahkas atkal „Seemelblahsmaš“ agrakā rošigā, gaismas neseja darbiba: preeškšlasijsimi, teatra israhdes un konzeriti.

It ihpaschi jamin „Seemelblahsmaš“ šarihtotee behrnu šwehtki, kas zaur D. dewibu un gahdibu dabū preeškšsahmigu, leelisku raksturu. Tos apmeklē ap 8000—10,000 peršonu, it šewiški, protams, dauds behrnu, šam šhee šwehtki ir ihsta gawilu deena. —

„Seemelblahsmai“, bes pawiljona, peeder leels grunts gabals (ap 15 puhrweetu), furu A. D. no smilšchu tukšnescha pahrwehtis par jauku parku ar kahdeem 10,000 šokeem, nekšaitameem krukmeem un pušem, plateem želeem, leelisku mešcha wišna lapeni, ismuhretu groti. Parkā ir ari šošs kasejas pawiljons, mahkšlign „ugunšwehmejs kalns,“ musikas muschele, dejas grihda, šlidotawas laukums, šarusels, šuhpotnes, rinkškreetawa.

Šhis jaunais parks jau tagad ir patihšlama atpuhtas weeta katram mihlgraweescham, kas mihl newainigu ispreezšchanos. Bet ar laiku wišna wehtiba buhs wišai augsta. Ur šcho parku D. few zehlis newištoshu, muššigi jaunu peeminekli. Newaredams bes darba dšhwot,

wehledamees mihlgraweescheem atstaht dischu staltu „gaismas pili“, D. schogad eesahzis pehz sawa plahna zelt nodedsinatâ beedribas nama weetâ jaunu wehl dischafu, wehl daitafu beedribas mahju nekâ bija wejâ. Tas isburwina no drupam jaunu daitumu.

V. Burtneefu mahja.

Beeschi fatifdamees ar latweeschu mahkslineekeem un rakstneekeem U. D. newareja neatsiht, ka to listens, ka to muhschs nawa roschains, bet gan listu un truhkuma pilns. Tadehl wajadseja D., tikai garam ejot, peebilst, ka nebuhtu aismirstami ari schee listena pabehrni, un D. tuhlin keras pee nama buhwes, kas teef nolemta kâ mahjoklis latweeschu rakstneekeem un mahkslineekeem. Daitais nams teef gataws 1907. g. beigâs; winam dod wahrdu „Burtneefu mahja“. Tas atronas faufâ, augstâ weetâ, tuwu pee „Seemefblahsmas“ beedribas parka, jauka preeschu mescha pascha malâ. Upakschstahwâ tschetri dsihwoffi no 3 istabam un plaschs foridors; augschstahwâ tschetri dsihwoffi no 2 istabam un balkona; bes tam diwas plaschas sahles ar milsu logeem: weena sahle eemihntneeku kopejai fatiksmei, bibliotekai, rikhojumeem, otra: mahkslineekeem — glesnotajeem un skulptoreem kâ ateljè. Ehkâ zentralapfurinafchana.

1908. g. pahrnahza no Agenskalna Burtneefu mahjâ firmas dainu krahjejs, latweeschu rakstneeku patriarchs Kr. Barona tehws. Winu sagaidija wisa Mihlgrahwja inteligenze. Kahdu laifu Burtneefu mahjâ pawadijuschi Porufu Jahnis, dsejneeks Strals, glesnotajs Strals, nelaikâ miris glesnotajs Seltinsch, glesnotajs Segners un rakstneeks Zahlits ar sawu gimeni.

Jau otu wasaru tur naigi strahdâ muhsu pasihstamais skulptors Schkilters. Pehrn tur kahdu laifu ufturejâs skulptors T. Salkalns (Grünbergs).

VI. Weitemu gimnastija.

Nowehrodams, ka Wez-Mihlgrahwim attihstotees, eedsihwotaju skaitam un turibai augot, smagi fajuhtams

augstakas mahzibas eestahdes truhkums, U. D. nolem zelt ehku progimnasijai un nahkoschai gimnasijai preefsch meitenem un sehneem. To eesahk buhwet 1908. gada pawafari un jau ta pascha gada augusta mehnesi fahf tani darbotees progimnasijas 2 sehnu un meiteņu fagatawoschanas un 2 normalklasēs sem U. Kink jdses wadibas.

Ehka ir stalta, diwstahwu foka mahja starp „Seemetblahsmu“ un „Burtneeku mahju“. Wišas klasēs un istabas ir ahrfahrteji leeleem logeem, spodras un gaischas. Trihs leelas sahles it sewischki zel gresno namu, wirs kura fasades lasams D. eemihlotais teikums: „Darbs pahrspehj wišu“. Treschâ, junta stahwâ, ir telpas pansionateem un skolotajeem; pamatu stahwâ eerihkots kehkis, peelee kami kambari un zentralapkurinashana. Peeminama wehl plascha wingroschanas sahle. Uri schis ehkas planu sihmejis un buhwi wadijis pats D.

VII. Pahrtikas beedriba.

Luhkodams zelt neween Milgraweeschu garigo labflahjibu, bet ari materielu, U. D. ar fajuhsmu usnehma preefschlikumu par pahrtikas beedribas dibinashanu Mihlgrahwi, lai tahdejadi sagahdatu masturigam schkiram labas un lehtas pahrtikas weelas. Kad beedri nolem zelt namu ar plascham pahrdotawas telpam, maisnizu, spihkereem un apkalpotaju dsihwofleem, tad D. neween dahwina wišu wajadsigo foka materialu nama buhwei, bet ari leek to peewest us pascha rehkina. 1908. gadâ nams gataws un weikals fahf darbotees 15. oktobri tai paschâ gadâ. Runajot par scho D. dahwinajumu newaru nepeeminet to nosazijumu, sem kahda tas darits. Dahwinajums paleek tikai tad spehka, ja beedriba nepahrdod alkoholisks dschreenus. Ja tas noteek, beedribai D. jasamaksâ sanemtais foka materials diwfabrt.

Beedriba plaukst, alkoholisks dschreenus nepahrdodama.

VIII. Sihkâ labdariba.

To ta laika, kamehr D. bijis eespehjas kapeifu atlizinat, tas pehz eespehjas lihdsėjis teem, kas pee wina greesufchees deht pabalsta. Scho pabalstu luhdseju skaitis wairojees ar katru gadu un lihdsās tam augufčas tās sumas, kuras D. katru gadu isdod daschnedafchadeem pabalsta mekletajeem. To starpā war atraft representantus no wisām schkiram. D. ispalihds ir studentam, ir rakstneekam, ir akteerim, ir besdarba rokpeknim, osts-strahdneekam, ir nabaga atraitnei, ir pirmseemas skolenam, ir gimnastam un gimnastei un dauds ziteem, un it fewischi wina pascha fabrikas strahdneekem un winu gimenem.

D. flawa kâ palihga truhkumâ ir tif leela, ka nepaet ne deenas, kur tas nedabutu wairaf wehstules ar luhgumu deht pabalsta, gan no Rigas, gan no Eekschkreewijas, no Sibirijas un ahrsemem. Katru deenu wari fatift wina kantori pabalsta luhdsejus. Mihilgrahwi ar winu kopâ eedams, tu wari buht drofchs, kâ zekâ D. aptures kahdi luhdseji deht maifes, malkas un zitām wajadsibam. Reti kad luhdsejs teef atraidits; tadeht sumas, kuras D. schim noluhkam isdod, safneeds katru gadu wairaf tuhksfoschus.

Protams, ka luhdseju starpā ir personas, kas nawa nekahda pabalsta zeenigas. Kahda smalka dahma, peem. luhds D., lai tas winai palihds eerihkot lepnaku, aristokratisku dschwokli, jo tagadejais esot drusku pilsonisks. Glauns puika, dehwedams fewi par studentu, luhds lekziju naudu, kuru tuwakâ schenki notreez. To tahdeem subjekteem pilnigi issargatees neisdodas ari D. wehrigam skatam. Weens luhds lai tam aisdod daschus neeka tuhksfoschus eenefiga weikala atwehrschanai, otrs kahda leeliska atraduma pabeigschanai, treschais nama pirkshchanai un buhwei, zeturtais zefoschanai us ahrsemem. Tahdi luhgumi, paleef protams, bes eewehroschanas. Ja turpretim kahds no Sibirijas latweescheem luhds D. pastellet un issuhtit us wina wahrdu latweeschu awises un grahmatas, tad D. steidsoschi ispilda luhdseja wehleschanos. Kur kahds bes

paſcha wainas notizis beħdigos apſtaħtkos, tur D. ſawu rofu neatrauj.

Winu ſfumdina tiſai tas, ſa tas neſpeħj wiſeem pabalſta zeenigeem liħdſet.

Waram teiſt, ſa nepaeet ne weena deena, fur D. ſaut ſaħdi nelihdſetu ſawam tuwakam, neatweeglinatu gruħtdeenu ſirdis, neſħaħwetu liħtenu peemeħleto aſarus.

Goda tituli: zilweku draugs, U. D. nes ar leelām teeſibam.



Daičas adreſes, paſneegtas Auguſtam Dombrowſkim daiſchados laikos.

19^{15.}_{VIII.}04.

Augſti zeenits kungs!*)

Deaiſmirtamajâ deenâ, kurâ katra apſiniga Mîhlgrahweeſcha firds pilna preeka un lihſgmibas par diſcho „gaiſmas pilt“, — par „Seemelblaſſmas“ ſtalto namu, kas ſchodeen plaſchi atdarijuſe ſawas telpas wiſeem teem, kas ſlahpſt pehſ gaiſmas un weſeligeem preekeem, — Mîhlgrahweeſchi un wiņu domu beedri juhtas ſkumdinati Jums, augſti zeenijamais kungs, apleezinat ſawu neaprobeſchotu, dſiti ſajuſto pateizibu par wareno un daiſto beedribas namu.

Juſſu galwâ wiſpirms radâs zehlâ doma par wiņa zelſchanu, Juſſu firds ſiltums eedweſa zitâs lihſdjuhtigâs firdis karſto wehleſchanos, gahdat par ſchis domas pahrewehrſchanu darbos, Juſſu gaiſchais prahts iſſtrahdaja nama koſcho un leetderigo eerihkojumu, Juſſu nerimſtoſchâ ruhpiſa gahdaja par katra ari wiſmaſakâ darba pareiſu iſpildiſchanu. Neweens atmens, neweens koks, neweens dehlis, neweena nagla nawa teitan liſta beſ Juſſu ſinas. Schini ſtaltajâ namâ dſihwo Juſſu dwehfele! Darbs zel wihr! Tas leezinâs wehl nahkoſchâm paauſem no Auguſta Dombrowſka neſawtigâs, dſitâs, darbigâs tuwaku miſleſtibas, no Juſſu paſchaisleedſigâs uſupureſchanâs ſpehjas, no Juſſu karſtâs neapniſuſchâs zenschanâs dſiht wagu pehſ wagas Latweeſchu tautas labklahjibas tihrumâ, nomahkt tumſu un iſplatit gaiſmu. Pats buhdams ruhka dehlis, Juhs tikuſchi zaur ſawu ſtipro

*) Adreſe, paſneegta U. D. „Seemelblaſſmas“ beedribas nama atklaſchanas deenâ.

garu un sparū pee prahta gaismas un rozibas, eescheh-
lojatees to ruhku, kas sem tumsas waras nihst un
wahrgulo, un Juhs gahdajāt kà tehws, gan par winu
deenischku maissi, gan par winu debefs maissi, par laizigo
un garigo labklahjibu! Winu karstās pateizibas asaras,
winu no dsilas sirds nahkoschās aisluhgšanas lai ir
Juhū alga!

Kà augstfirdigs labdaris, kà schuhpibas apkarotajs,
kà sahribas leetas spehzigis weizinatajs un wirseena de-
dewejs, kà schehlfirdigs „masā brahta“ palihgs behdās,
kà tumsas naidneeks un gaismas draugs, kà taisnibas
un pateizibas kalps, — Juhs dsihwojat Nihlgrahweeschu
muhschigi pateizigā atminā.

Deews lai peeschkir Jums ilgu, panahkumu bagatu,
mihlestibas darbeem pilnu muhschu, un dauds sposchu
faules deenu.

P. Rink, J. Kreizbergs, W. Osolinsch, E. Seepinsch,
E. freymann, K. Waldmann, Aug. frey, P. Saulits,
J. Alberts, M. Lamberts, B. Kazens, J. Jaunkalnia,
J. Sleissch, Julius Kusnezows, Peters Osols, A. A.
Karlis Runaws, P. Osols, A. Dombrowffis, A. Preedits.

Mihlais beedri!*)

Pehz bahrga wehtras negaisa ikweens wispirms skatas
un luhkojas, waj palizis sweiks tas, kas sirdij
wistuwaks un wismihlaks, un ja wina ajs to eerauga
saudsetu, tad winsch gawilē un par wina waigeem rit
karstas pateizibas asaras, jif dauds tas ari zitadi nebuhtu
saudejis, jif nebuhtu sahpes raustijuses wina dwehsele.

„Seemelblahsmas“ beedri un beedrenes ir pahrlai-
duschi smagas, melnas deenas, to sirdsjuhtas tikuschas
gruhti peemekletas, bet tee ir lihgsmi, tee ir laimigi, kà
Juhs, muhsu beedribas darbu sahzejs un wahretajs,

*) Adrese, pasneegta no „Seemelblahsmas“ beedreem A. D.,
pahrnahkuscham no ahrsemem.

muhſu beedribas ehkas ſtuhrafmens, neiſpehtamas augſtakas waras iſrauts nahwes rokam, wehl eſat ſweiks un ſwehta ſpara pilns muhſu widū.

Juhſu ſchuhpula ſwehtkos ſirds muhs ſpeeſch iſteift dſiti ſajuſto, karſtafo wehleſchanos: Deews uſturi wehl ilguſ, ilguſ gaduſ mums „Seemelblahſmas“ ſpoſchumu, winas dwehſeli, winas waditaju ſwaigſni, Auguſtu Dombrowſki!

16. julijā 1907.

— — — — mahſſlas draugam un weizinatajam augſti godatam Auguſtam Dombrowſkim 63. ſchuhpula ſwehtkos. *)

1845.

1908.

Dee ſtipra darba ſtipra roka twer —

Kā lemefs ſpoſchs, ta dailes domas algo —

Ka pehrku wirfne pagahjiba ſalgo,

Kad druwā eet un jaunus graudus ber.

K. S.

Mahſſla ir lihdselſis lai tiſtu pee Deewibas.

Fabrikantam

zeenijamam

Auguſtam Dombrowſka kungam

Wez-Mihlgrahwī.



Zeenijams A. Dombrowſka kungs!

Jatweeſchu Iſglihtibas Beedriba ſawā negarā darbibas laikā, puhledamās pazelt pehz ſaweem ſpehkeem un ſpehjam iſglihtibu, allasch atraduſi draugus un labwehklus ſawā darbā. Dee teem labwehkeem, kas beedribu jau

*) Adreſe, ar glesnu no mahſſlineeka Seltina, paſneegta 16. julijā 1908. gadā.

no šahkuma fewiški pabalstijuschi, peederat Juhs, zee-
nijams A. Dombrowska kgs, nahkdami ar dewigu roku
palihgâ pee Beedribas skolū eerihkoschanas, seedojot koka
materialu Beedribas skolū galdeem; un atkal ūhogad,
kad Beedribai bij isdarami pahrhuhwes darbi Solitudē
atklahtâ pirmmahzibas skolâ, Juhs bijat pirmais, kas
us Beedribas laipno luhgumu nahzat ūhâi darbâ palihgâ,
seedodami ūhim noluhkam koka materialu.

Par ūho atfauzigo ūirdi un dewigo roku latweeschu
isglihtibas weizinaschanai par labu Latweeschu Isgliht-
tibas Beedriba issaka Jums, zeenijams kgs, ūawu ūirni-
gako pateizibu, un dara to ar wehl leelaku gandarijumu,
kad Juhsu personâ Beedriba war apūweikt wispahrigi
latweeschu skolū un mahkūlas idealu draugu, lauschu ūah-
tibas un apgaismibas ūarstu weizinataju. Juhsu nemi-
tigâ darbiba weetejo strahdneeku isglihtibas pazelūchanâ,
Juhsu jauūmigâ ūirds latweeschu mahkūlas un rakūstnee-
zibas weizinaschanâ, pehdigi Juhsu progimnastiju zel-
ūchana Wez-Mihlgrahwi, — tas wiūs ir tikai weena dala
no Juhsu darbibas ūchinis kulturaz pazelūchanas laukos.
Latweeschu Isglihtibas Beedriba nowehl Jums ūpehkus
un ūekmes tahtak ūchini neailaidigâ idealâ darbibâ, lolojot
zeribu, ūa ari ūaweem zenteeneem Beedriba eekū Jums
atradis joprojam tikpat ūasuhsmigu draugu un weizina-
taju, ūâ lihds ūhim.

Latweeschu Isgliht. Beedr. preeūūneeks:

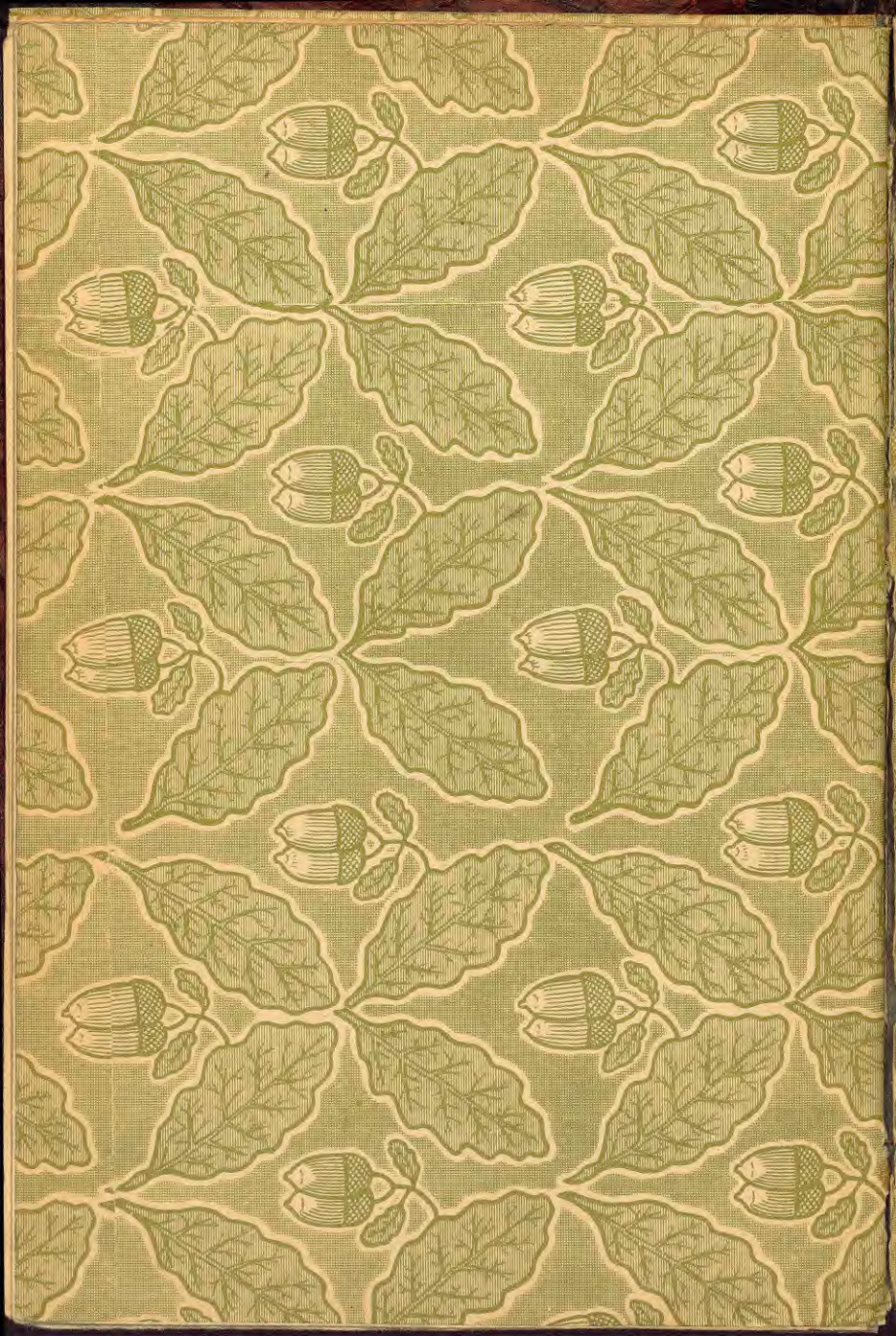
Dr. A. d. Butuls.

Rakūstwedis: J. Rose-Lihgotnis.

Rigâ, dezembri 1909.



120



LATVIJAS NACIŅĀLĀ BIBLIOTĒKA



0309054900

